

Simona Hamer
Slepa pega

Avtorica: Urška Bojčkovac

Navadiš se. Pozabiš. Presenetljivo hitro. Prvič je jeba. Logično. Dva, tri dni. Da misliš umret. Potem pa – puf! Mine. Telo se prilagodi. Glava pa tudi. Če jo znaš pravilno nastaviti, seveda. Ne smeš mislit, da kaj zamujaš. To je. Drugače te zaduši. Pogoltne. Da dedci, prave gorile, jokajo kot dojenčki. Ali buljijo nekam v prazno. Depresija, pravijo. Kakšen tudi skoči. Poči mu film. Se dogaja. Redko, ampak se zgodi. Saj vsakega kdaj stisne, ni vrag. In zapogrešaš, da kosti bolijo. Deset mesecev je dolga doba. Vleče se. Kot čigumi. Vsak dan isto. To ubija. Štirinajst ur garaš, potem pa – spiš. Zmatran si. Smrčiš do naslednje runde. Kaj pa naj? Ni kaj dosti za počet. Kdaj kakšne karaoke. Karte. Ampak ne za denar. Je prepovedano. Ni interneta. Ni Skypa. Ni mejlov. Ni novic. Nič. Še mobi signala ni. Tišina. Mir. Nič. Dan enak dnevu. Črna luknja med pristanišči.

Sedem mesecev, en teden in dva dni. Poznam vsak centimeter. Vse sem prehodil, neštetokrat. Sem, tja, gor, dol, počez. V temi, nevihti, mrazu. Noge vejo, kje zaškripa, kje spotakne, kje nagne. Telo se avtomatsko sklajnja. Naravnalo se je na nove dimenzije. Se jih navadilo. Ko zamenjaš ladjo, se prvih par dni nenehno butaš. Z glavo. Rameni. Stopali. Drugi proporci. In to je edina res velika razlika. Folk ni nikoli tako boleč. Jasno, kakšni ti bolj pašejo kot drugi. Tu in tam s kakšnim celo postaneš prijatelj. Za čas fure pač. Načeloma pa se vsak briga zase. Paziš, da si nisi na poti. Včasih

po par ur ne vidim nikogar. Jaz delam svoje, oni svoje. Štiriindvajset nas je. Maksimalna optimizacija, rečejo temu. Mi smo v večini, pa še trije Indijci, dva Pakistanca, štirje Poljaki in en iz Grčije. Kapitan in prvi častnik sta Nemca, za ostale v komandi pa ne vem. In eden je, črn kot noč, ki pravi, da je Francoz. Tudi prav. Me ne moti. Dobro smo se ujeli. Nobenih problemov. Še kuhar ve, kaj dela.

Enkrat smo imeli v posadki Malezijca, ki je celo pot – od Šanghaja pa do Rotterdama – pravil vice. Samo enega sem si zapomnil. O brodolomcu. Je na otoku. Sam, seveda. In potem, po ne vem koliko letih, zagleda na obzorju ladjo. Čudež! Skače in kriči in maha, kuri kres, vse to dela in na ladji ga končno opazijo. Pošljejo čoln, na katerem je prvi častnik s kupom časopisov. Ta pogleda brodolomca in mu reče: Tole vam pošilja kapitan. Najprej preberite, pa potem povejte, če bi res radi z nami nazaj! Vsakič me nasmeje. In ja, mogoče je tu res lažje kot na kopnem. Kaj pa vem. Dobro, delo je naporno. Ne zdrži vsak. Na ladji ni zabušavanja. Točno se ve, kdo kaj dela in kako mora bit tisto narejeno. Kot dobro naoljen urni mehanizem, to hočem! je rekel naš kapitan. Mi smo ekipa.

Še dva meseca, tri tedne in pet dni. Mogoče bo pa tokrat vedel, kdo sem. Tamali. Saj ga razumem. Kar naenkrat je pred tabo neki stric, ki te preveč stiska. Ati je! Ati je doma! skoraj kriči žena in potem še tamala začne jokati. Dojenček, pač. In je vsega preveč. Razumljivo. Kar pobegnil je. Odrinil me je in stekel v stran. Pusti ga, je rekla žena. Navadit se te mora. In potem se delava, da ni nič. Da ne boli. Ona pestuje tamalo – kako sta si podobni! in mi reče: Jej, jej. Pa ne morem. Želodec mi ziba čudna slabost. Sedim za mizo, gledam v krožnik. Jej, jej. Kako lepo si vse pripravila, rečem. Ti je všeč? Prikimam. Pred mano krožniki, ki jih ne poznam. Na njih moja najljubša jed. Potopim žlico vanjo. Čakam, da mine. Ta prva ura. Potem bo vse normalno.

Igrala se bova pristanišče. Kot zadnjič. Zlagala škatle. Kot to počnemo na ladji. Eno na drugo. In potem: Zapija vetel! In podira škatle in kriči. Vse ruši, da potem spet lahko sestavlja. Eno na drugo. In jih šteje. Ena, dva, tli, stili, pet. Verjetno zna zdaj štet že do dvajset. Ali do sto. Brihten je. Zelo brihten. Kaj je not? me je vprašal. Banane, sem rekel. Pa tu? Obleke. Pa tu? Računalniki. Moka. Ribe. Škotski trski. Veš, pošiljalo jih iz Škotske do Kitajske, da jih tam razrežejo v fileje in potem spet z ladjo nazaj v škotske trgovine. Zakaj? Ker je ceneje. Zakaj? Ker so na Kitajskem večji reveži in

delajo za manj. In potem me gleda. Preiskujoče. Nezaupljivo. Ti, a ti povem eno skrivnost? Jaaa! Ampak ne smeš nikomur povedat, prav? Pokima. V resnici sploh ne vemo, kaj je v kontejnerjih. Gleda me. Čaka. Ne odpiramo jih. Nikoli. Ne mi, ne carina, ne policija. Nihče. Zakaj? Preveč je tega. Verjamemo deklaracijam. *Said it contains*, piše na formularjih.

Said it contains, ponovim. To je angleško, veš. Ni zadovoljen, vidim. Še malo, pa se bo spet spomnil, da me ne pozna. Čuden tip, ki mu govori nerazumljivosti. Samo da ne bo začel jokati! Mučno je vse skupaj. Nelagodno. Naporno. Mogoče tudi malo smešno. Da si z nekom, ki je pol ti, njemu pa je bližji stric po TV-ju. Njega pač vidi vsak dan, me tolaži žena. In sem bleknil: Veš kaj še imamo na ladji? Kaj? Cel kontejner igrač! Helikopterjev. Na daljinca. Cvilil je, skakal in kričal, da je žena privihrala: TIŠINA! Zbudil boš sestrico! Helikopter. Iz Singapurja. To imam zanj. Znorel bo od veselja. Razen, če je že pozabil. Mogoče je pa pozabil in so mu zdaj vseč dinozavri. Ali gusarji. Ali kaj pa jaz vem, kaj.

Pogrešam jih. Vedno. Tega se ne navadiš. Če postane prehudo, grem na palubo. S pivom ali litrom žganja. Alkohol je sicer prepovedan, ampak saj znamo bit priložnostni tihotapci. Butnem se na tla in buljim v noč. Zvezde. Poiščem Mali voz, pa Velikega, Kasiopejo, Škorpijona. Sprehajam se po nebu, da zmatram žalost. Dragulji! To so dragulji. Slišim brata. Padli so boginji iz vreče, ko je šla čez nebo. Še zdaj ne vem, kje je to pobral, ne za kakšno boginjo je šlo. Se pa vsakič, ko pogledam gor, spomnim nanj. Zdaj bi bil star 24 let. On ni bil za ta svet, je rekla mati. Verjetno je imela prav. Tudi njo vidim, ko tako ležim. Vso v gibanju. Nikoli na miru. To je moj spomin nanjo. Nekaj v rokah. Vedno nekaj v rokah. Dojenček. Lonec. Riž. Riba. Mango. In oči. Begajoč od opravka do opravka. Vedno.

Mogoče je dobro, da me ni bilo na pogrebu. Da je nisem videl takšne. Na miru. Da ni te slike v glavi. Nekje na Atlantiku sem bil, ko je umrla. Še en navaden, brezposeben dan. Mirno morje, standarden šiht. Nobene slutnje. Znaka. Ničesar. Tisočkrat sem vse prevrtel v glavi. Da bi našel – nekaj. Njen adijo. Zvedel sem, ko je bilo vse že davno mimo. Saj so razmišljali, da bi me poklicali. Ampak, saj veš, kako je, ne? Prek satelita. To je tako drago. In ničesar ne bi spremenilo, ne? Ni kot da bi lahko skočil v vodo in priplaval na pogreb. Saj razumeš, ne? Seveda. Razumem. Seveda. Mi lahko zdaj pokažete njen grob?

Tako se med bučikami na nebu bliskajo obrazi. Pustim, da me preplavijo. Do joka. Včasih. Včasih do smeha. Nešteto drobnih slik, spominov, bedarij. Šuštenje bombonov, tisto previdno odvijanje in glajenje zlatega papirja, ki sem ga shranjeval kot svetinjo. Kapljanje vode, prvo noč od doma. Okrušen levi zgornji vogal ure v šoli. Sestrin zob na dlani. Kako sem čakal in si nisem upal. Rekel sem si: Ko se spusti sonce v morje, jo pa bom. Potem: Ko bo čista tema, jo pa bom. Ko bo Luna tam, nad tisto palmo, pa res. In potem je rekla, da je pozno in da mora it. In tako je nisem nikoli poljubil. Budalo! Pa tiste joškice. Našpičene, ravno prav okrogle. Pod rumeno majčko.

In si ga zdrkam. Pustim, da špricne tja med zvezde. Nakopičena seksualna energija, to tudi dela risanke. Mi je enkrat en Španec razlagal, da je to dokazano res. Je bral o tem. Znanstveno študijo. Da se je treba olajšat, za zdravje. Kakšni grejo na kurbe. V pristaniščih. In se pol hvalijo. Vse opišejo. Kakšna je bila. Kako so jo. Kako je ona njih. Vsak detajl. Vse. Meni je to ... Ne vem. Saj poslušam in se smejim in vse, ampak ... Kaj pa vem. Nikoli še nisem bil. Pa me zanima, ne rečem, da me ne. Kaj vse razlagajo! Saj te ima, da bi ti tudi. Ampak. Ne vem. Jaz nisem za te stvari. Pa še predrago je.

Nikoli me ni nič vprašala. Glede tega, mislim. Moja žena. Ne vem. Mogoče sploh ne razmišlja o tem. Tako mlada sva bila, ko sva se poročila. Nič še nisva vedela. O svetu. Drug o drugem. Še o sebi ne. Všeč sva si bila, potem pa se je vse zgodilo tako hitro. Mudilo se je. Samo štiri mesece sem bil doma. Takrat sem delal osemmesečne ture, na enem tankerju. Jebeno naporno. In dolgočasno. Jaz pa mlad in nor. Šel sem na pivo, s prijateljem iz otroštva. Edinim, ki je še ostal tam. Drugi so šli s trebuhom za kruhom. Ali umrli. Droge. Tolpe. Takšne stvari. Zdela se mi je lepa. Mislim, ne tisto iz filma lepa, ko ne morejo govorit in so čisto zmešani, ampak tako – normalno lepa. Takoj sem se odločil. To bo moja žena. Všeč mi je bila ideja, da me doma nekdo čaka.

Dobra žena je. Nikoli ne jamra. Nikoli mi nič ne očita. Ve, da ne gre drugače. Razume. Če je treba, je treba. Tako govori. Ona je navajena še večje revščine kot jaz. Res sem srečen, da jo imam. Saj na začetku je bilo težko. Kaj vse sem tuhtal. Norel od ljubosumja. Kako me je bilo strah, da je ne bo več tam, ko se vrnem. Da bo šla z drugim. Da je zdaj, točno v tem trenutku, z drugim. Da se smejeta. Da se delata norca iz mene, idiota, ki gara na ladji kot živina in pošilja plačo ženi, ki se med tem fukari naokoli. Živo sem si znal vse to predstavljat. Vrtel v glavi naprej in nazaj. Ta en in isti

film. Varanje. Izdaja. Posmeh. Pa ni šla. Pol leta je minilo in ona je bila tam. Doma. Malo drugačna, kot je živela v moji glavi. Ali na najini poročni sliki. Hecno, kako si človek zapomni. Kaj doda, kaj odvzame.

Tišina. Sploh diha? In čisto pri miru je. Si v redu? vprašam. Nič ne reče. Samo prikima. Potem spet zapre oči. Miži. Tudi jaz. Glavo naslonim na njeno. Dvakrat. Trikrat se premaknem. Dovolj. Da mi pride. Obležim na njej. Z vso težo. Jo poljubim. Na lica. Slana. Mokra. Jokala je. Joka. Kaj ti je? jo vprašam. Boksam se z dvomi. Kaj sem naredil narobe? Ji ni všeč? Ji nisem všeč? Jo boli? Me ne ljubi? Se ji gnusim? Tako vesela sem, da si doma. To mi je rekla. Jaz tudi. Jaz tudi! In ponoviva vajo. Manj okorno. Manj leseno. To navajanje drug na drugega. Tisti prvi dnevi, ko loviš spremembe in istosti. Na obnašanju, na telesu, v prostoru. Povsod. Se ponovno spoznaváš. Da lahko, ravno ko postane vse prijetno domače, spet odideš. To je zajebano. Skoraj bolj kot oditi.

Na ladji ima človek ogromno časa za preteklost. In prihodnost. Vse sem pretuhtal. Koliko let še, koliko denarja. Vse vem. Imam načrt. Cilj. Za to sem hvaležen tem plovbam. Da vem, kam bi rad. In zakaj. Za koga. Potem pač stisnem zobe. Vem, da ni druge. Ta vmesnost te zjebe. S tem se je treba ravsati. Non stop. Je treba bit pozoren, drugače se ti prikrađe za hrbet in – hop! Je po tebi. Zato je treba gledati v zvezde. Da ne zgubiš smeri. Nikoli ne bom pozabil. Prva noč na odprtem morju. Nisem neki čustven človek, ampak takrat sem pa kar stal. Z odprtimi usti. Gledal. Tisoče, milijarde zvezd! Kot en veličasten ognjemet! Eksplozija svetlobe. Mi je šlo kar na jok. No, naslednje jutro me je pa bolel vrat. V Manili ni nikoli toliko zvezd. Takšna Luna. Okrogla, da je noč kot dan ali oglodana do zadnjega grižljaja. Rad bi jima to pokazal, tamalima. Enkrat, ko bosta dovolj stara. In ženi. Saj mogoče bo njim čisto brezveze. In ne bodo razumeli. Še jaz ne razumem točno, kaj je to. Ta občutek. Kot da vse obstoji.

Voda. Sol. V očeh. Na jeziku. V trebuhu. Usta se odpirajo. Hlastajo. Kot pri ribah. Roke, noge. Kot da jih trese elektrika. Mahajo. Brcajo. V glavi ni nobene misli. Samo alarmi. Zvonijo na polno. Ni časa. Občutka za prostor. Nad gladino, pod njo. Hlastaš za zrakom. Požiraš sol. In potem – prelom. Trenutek, ko popustiš. Ne gre več. Ne moreš. Mehurčki. Okrog tebe jata mehurčkov. Tako verjetno zgleda prdec. Švigne skozi možgane. To bo zadnja misel? Tako verjetno zgleda prdec. Tema. In mir. To je bilo moje prvo srečanje z morjem. Vrgli so me vanj kot vrečo cementa. Stric, bratranca in moj najstarejši brat. Plavaj! so kričali. Plavaj! Nisem.

Sedemnajst let sem bil star, ko sem šel. Idi! Kaj boš tu? Saj vidiš, kako je. Mi je prigovarjal oče. Pa še svet boš videl! je fantaziral dedek, katerega edini premik v življenju je bil iz sela v mesto. Mama ni rekla nič. Sicer pa nikoli ni kaj dosti govorila. Takrat so vsi odhajali. Bežali. Iz te revščine. Tega sranja. Domov so pošiljali denar. Devize. Da so se kupovali luksuzi, kot je hladilnik. Seveda, da sem šel. Ob prvi priliki. Jaz tudi! Še par znancev je šlo takrat. Vse skupaj verjetno kakšnih petdeset ljudi, na tistem tovornjaku. Tako sem bil živčen – vesel in prestrašen hkrati –, da se skoraj ničesar ne spomnim. Edino dežja, ki je pršil celo pot. Da smo bili vsi mokri. In tihi.

Ladjedelnica. Tam sem začel. Porinili so mi čopič v roke in rekli: Štrihaj! In sem. Deset ur na dan. Vsak dan. Bruhaš. Haluciniraš. To je sam strup, ti hlapi. Oči gorijo. Da bi si jih izpraskal, če bi šlo. In tisti vonj. Prilepi se ti na jezik, da ima vse okus po barvi. Hrana, voda, zrak. Barva. Razžre ti usta. Pljuča. Možgane. Da sanjaš v tistem jebenem odtenku sive. Delaš kot živina, živiš kot živina. V kontejnerjih. Ne vem, koliko nas je bilo v enem. Trideset? Dva meseca smo rabili za tisto ladjo. Naslednja je bila še večja. Ne spomnim se, kako dolgo je tisto trajalo.

– Glej, še vedno ti ostane več, kot dobiš zdaj. In delo je stokrat boljše. Sicer naporno, rabiš mišice, ampak saj si mlad, ne? Je pa gor čisto drugače: dajo ti za jest, petkrat na dan. Dobro hrano. Močno. Meso in vse. Nobenega kotla več, pa gorilnika. In samo deset v eni kajuti. Kot v hotelu, pizda! Pa še svet boš videl. Si predstavljaš? Morje in svež zrak namesto teh strupov tukaj. Mali, to je tvoja šansa, ti povem. Nor bi bil, če je ne bi zagrabil. Razmisli. Ampak hitro. Če ne, bom komu drugemu rekel. Ajde, štirideset procentov. Ker si mi simpatičen. Kaj praviš? Ja. Sem rekel. Kaj pa naj bi drugega? Ja.

Grozno je bilo. Kozlal sem kot vidra. Ene par dni je trajalo, preden sem se sploh lahko premaknil iz kajute. So me že grdo gledali – šefi, cimri, vsi –, ampak sem bil tako zdelan, da mi je bilo vseeno. Potem pa to morje. Tekel sem na en konec: morje. Na drug: morje! Na krmo: morje! Na premec: morje! Vsepovsod samo morje. Preplavila me je takšna groza, da sem pomislil, da je to to. Da se mi je snelo. Potem pa se navadiš. Sploh ne veš, kdaj. Kar naenkrat se zalotiš, kako sloniš na palubi in gledaš sonce, ki pada v morje, in te ni strah. Ni ti slabo. Nič.

Zdaj sva z morjem že dolgo na ti. Poznam ga. Razumem. Sprejemam. V vseh njegovih stanjih. Nevihte, viharji, orkani, tajfuni, hurikani. Valovi, ki se dvignejo nad tebe kot gore. Da teh devetdeset tisoč ton meče sem

in tja, kot da smo ena majhna smet. In mir, potem. Gladina, kot da bi jo polikal. Zrak, ki izpuhti. Obstoji. Ali pa te reže pri minus dvaindvajset, da je vsak vdih goltanje nožev. Da ti koža poka od mraza. Vsak ocean ima svoj karakter, svoj vonj, svoj zvok. Tihi ocean te ziblje drugače kot Indijski ali kot Atlantik. In barve! Vsako minuto, vsako sekundo drugačen odtenek modre, zelene, rjave, črne.

Enkrat mi je neki mornar, Indijec se mi zdi, rekel, da ima naš planet napačno ime – kadila sva na krmi in gledala v penečo vodo – in on je rekel, da ne bi smel bit Zemlja, ampak Morje. Prav je imel. Kopno so samo pljunki v to modrino. Kot smo mi pljunki v večnost. Ga pa redki vidite tako kot jaz. V vsej mogočnosti. Raznolikosti. Za vas je verjetno samo slana voda. Ribje stranišče. Modra packa na zemljevidu. Kulisa vaših počitniških romanc. Ozadje. Slepa pega. Samoumevnost. Kot mi, na ladjah. Opazite nas le, če gre kaj narobe. Ko se znajdemo na prvih straneh časopisov. Razlitje nafte, recimo. Takrat so vsi glasni. Pametujejo in rešujejo. Kažejo s prstom. Nič ne rečem, grozno je. Katastrofa. Še posebno, ko to enkrat vidiš v živo. Štirideset milijonov galon nafte. Tega se ne da popraviti. Nikoli. Ampak ni, kot da tankerji iz lastnega veselja plujejo od Emiratov do Amerike, ne?

Petindevetdeset odstotkov vsega, kar vas obdaja, je prišlo z ladjo. Kar je v vašem domu, na vas ali v vas, smo vam pripeljali mi. Od pristanišča do pristanišča. V standardnih 40' kontejnerjih. 12 x 2,3 x 2,3 metra. 67 kvadratnih metrov robe. Maksimalna dovoljena teža 26.700 kilogramov. Mi jih imamo 4.720. Kontejnerjev, mislim. Pa smo male ribe. Na OOCL Hong Kong jih recimo gre še štirikrat toliko. Enkrat bi jo rad videl, to mrcino. 399,87 metrov dolžine. Kako to ostane nad vodo, mi nikoli ne bo jasno. Si prav predstavljam, kako se srečamo na morju. Lep, sončen dan in potem ena senca. Ogromna. Pogledam gor in namesto oblaka vidim njih!

Kot zvezde na nebu. Majhne, svetleče pikice. Ki se premikajo, če res dobro in dolgo gledaš. Tako sem nas videl na tistem zemljevidu. Tretji oficir mi ga je kazal, na računalniku. Ampak tisto je bilo še na eni drugi ladji. Neverjetno! Celo vesolje ladij. Tovorna ozvezdja. Trgovska galaksija. Morska cesta. Mi povezujemo svet. Tako nas vsaj jaz vidim. Smo most med celinami, po katerem se kotali vse od kolumbijske kave do kitajske elektronike. Včeraj še na drevesu na Tajskem, danes že v kontejnerju, ki bo čez mesec in pol na tovornjaku brzel do prodajnih polic vaših trgovin. Sveže in v akciji! Kadar koli! Od kjer koli! Mi smo resnični Božiček. Ho ho ho in srečno novo leto!

omizja. Kako je lepo, bodo na tihem mislile glave, ki se bodo sklanjale nad ekskluzivne posnetke v živo. Saj je grozno. Strašno grozno! Ampak tudi lepo. Pravljično. Ognjemet na odprtem morju! Veličastnejši kot v Sidneyju! prvi komentar na Youtubu. Dim, ki se vzpenja kilometre navzgor, in svetloba ognja, ki žari v noč. Vse to bo na Live Streamu. Ker ljudi zanima. Nekateri bodo zahtevali pojasnila. Ker tole vse skupaj zgloda zelo strupeno! bodo zaskrbljeni pisali na zidove Facebooka. Ta dim se potem usede na mojo solato! bo kričala viralna senzacija v podobi rdečelične kmetice z joški kot traktorske gume. Redki bodo slišali našega kapitana, ki bo na sodišču govoril o deklaracijah. O utaji davkov. Standardna goljufija: prijaviš *Party Supplies* in naložiš cel kontejner pirotehnike. Briga njih za varnostne protokole, če lahko nekaj malega prišparajo.

Mene bo naplavilo v črno kroniko. Nikjer ne bodo zapisali mojega imena. Varovanje podatkov. Sedemindvajsetletni filipinski državljani, to bo najnatančnejša definicija. Najden mrtev. Utonil. Kolateralna škoda pač. Brez rešilnega jopiča. Ampak to bo videlo samo nekaj reševalcev. Nobenemu se ne bo zdelo čudno. Kdo bo pa razmišljal o takšnih detajlih pri tako veliki nesreči! Nima smisla. Če bi imel rešilni jopič, če bi bil kje drugje, če bi prej opazil, če bi, če bi, če bi, če bi ... Bi preživel? Mogoče. Mogoče bi lebdel na vodni gladini, dokler me ne bi poribarili v čoln. Tako pa. Blup! Blup! Blup! Kot kamen. Voda. V pljučih. V možganih. V srcu. Prav mi je, bi mogoče pomislil sam. Kaj pa se nisem naučil plavat! Ampak ... Nikoli ni nihče preverjal. Ali spraševal. Je bilo skoraj samoumevno. Jaz pa ... Kaj naj rečem? Na tako velikih ladjah si v resnici zmeraj na suhem. In se navadiš. Pozabiš.